

Затверджено Вченою Радою
ОНУ імені І.І. Мечникова
від "20" грудня 2016 р. № 4

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І.МЕЧНИКОВА

(повна назва вищого навчального закладу)

Факультет/інститут Психології та соціальної роботи

Кафедра соціальної і прикладної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Хмарський В.М.

” _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БІОГРАФІЧНИЙ МЕТОД В СИСТЕМІ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ третій (доктор філософії)

Спеціальність _____ 053 «ПСИХОЛОГІЯ» _____
(код і назва спеціальності (теї))

Інститут/факультет _____ Факультет психології та соціальної роботи _____
(назва інституту, факультету)

2020 – 2021

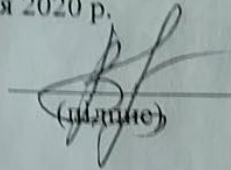
Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Біографічний метод в системі психологічних методів».

Розробник: **Подшивалкіна В.І.**, доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної і прикладної психології
(вказати прізвища, наукові ступені, вчені звання та посади розробників)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної і прикладної психології

Протокол № 1 від "1" вересня 2020 р.

Завідувач кафедри

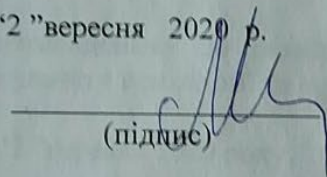

(підпис)

(Подшивалкіна В.І.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету психології та соціальної роботи

Протокол №1 від "2" вересня 2020 р.

Голова НМК

(підпис)

(Кременчуцька М. К.)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів –3 годин –90 змістових модулів 2 ІНДЗ* – немає	Галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" Спеціальність 053 «Психологія» Рівень вищої освіти: Третій рівень вищої освіти (доктор філософії)	Вибіркова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		16	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60	год.
у т.ч. ІНДЗ*: - год.			
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни “ Біографічний метод в системі психологічних методів” полягає у створенні умов для засвоєння докторантами самостійного використання біографічного методу у психологічних дослідженнях.

Завдання

- оволодіння докторантами фундаментальними поняттями і принципами якісного аналізу психологічних явищ і процесів;
- вивчення особливостей біографічного методу та вимог до його використання у психології
- оволодіння докторантами етичними, правовими та професійними стандартами біографічних досліджень.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

ІК - Здатність розв’язувати комплексні проблеми в галузі психології, в тому числі професійної та/або дослідницько- інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних психологічних знань та/або професійної практики

ЗК 4 - Знання предметної області та розуміння професійної діяльності за спеціальністю.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач третього освітнього рівня демонструвати наступні результати навчання:

ПРН 8 Володіти комунікативними навичками, доступно і аргументовано представляти результати досліджень проблем психологічної теорії та практики, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 11 Працювати над власним розвитком та вдосконаленням, визначати свої професійні можливості та виявляти прагнення до підвищення професійної кваліфікації та професійної мобільності.

ПРН 13 Виокремлювати, систематизувати, розв’язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредитів ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний 1. Методологічні та методичні проблеми використання біографічного методу в психології

Тема 1. Історія й основні напрямки біографічних досліджень. Життєвий шлях людини і його біографія. Повсякденна і біографічна свідомість. Соціальний час і час життя.

Тема 2. Біографія як поле психологічної інформації. Біографічні події. Життєві обставини. Багатофазність життєвого шляху людини. Типологія життєвих описів. Структура життєвого досвіду.

Тема 3. Методи аналізу біографій: метод ілюстрації, метод аналізу змісту, статистичний метод, типологічний метод, метод дослідження семантичних полів, наративний аналіз.

Змістовний модуль 2. Етичні, правові та професійні стандарти біографічних досліджень

Тема 1 Сфери застосування біографічного методу в психології.

Переваги й обмеження біографічного методу.

Тема 2. Етичні та професійні стандарти біографічних досліджень

Тема 3. Правові вимоги щодо збору та використанню біографічних даних

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					ус бо го	у тому числі				
		л	п	л а б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний 1. Методологічні та методичні проблеми використання біографічного методу в психології												
Тема 1. Історія й основні напрямки біографічних досліджень.	14	2	2			10						
Тема 2. Біографія як поле психологічної інформації.	16	4	2			10						
Тема 3. Методи аналізу біографій	18	4	4			10						
Разом за змістовим модулем 1	48	10	8			30						
Змістовний модуль 2. Етичні, правові та професійні стандарти біографічних досліджень												
Тема 1 Сфери застосування біографічного методу в психології.	14	2	2			10						
Тема 2. Етичні та	14	2	2			10						

професійні стандарти біографічних досліджень												
Тема 3. Правові вимоги щодо збору та використанню біографічних даних.	14	2	2			10						
Разом за змістовим модулем 2	42	6	6			30						
Усього годин	90	16	14			60						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія й основні напрямки біографічних досліджень.	2
2	Повсякденна і біографічна свідомість	2
3	Біографія як поле психологічної інформації. Біографічні події.	2
4	Багатофазність життєвого шляху людини.	2
5	Структура життєвого досвіду.	2
6	Методи аналізу біографій:	2
7	Етичні та професійні стандарти біографічних досліджень	2
	Разом	14

6. Теми практичних занять

7. Теми лабораторних занять

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	Підготовка реферату з ключових тем курсу	20
3.	Розробка програми біографічного дослідження	20
4	Підготовка з питань заліку	20
	Разом	60

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Сума балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3	T1	T2	T3	100
15	15	20	15	15	20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Подшивалкіна В.І. «Біографічний метод в системі психологічних методів»: метод. рек. до дисципліни для здобувачів спеціальності 053 «Психологія» третього (доктор філософії) рівня вищої освіти/ В.І.Подшивалкіна; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ф-т психології та соціальної роботи. – Одеса : ОНУ, 2021. – 30 с.
2. Подшивалкіна, В. І. Авторська програма спецкурсу "Біографічний метод та особливості його застосування у психології"/ В. Подшивалкіна// Психологія і суспільство. – 2004. – №3. – С.126-128.
3. Подшивалкіна В.И К вопросу об особенностях взаимодействия исследователя и информанта при проведении психологического интервью // Наука і освіта. 2008. № 8-9 – Одеса, 2008.- С. 93-95
4. Подшивалкіна В.І. Особливості автобіографічних описів // Curriculum vitae. Біографічний метод у гуманітарному знання./ - Одеса, 2009.- С. 28-35
5. Подшивалкіна В.И Методологические проблемы анализа биографических самоописаний// //Філософські пошуки. Вип. 17- 18. — Л; О.: ІФЛІС-ЛФС "Cogito": Вид-во "Центр Європи", 2004. с.520-526

14. Рекомендована література

Основна

1. [Грот Н. Я. Психология чувствований в ее истории и главных основах. – 1879-1880 .- С. 432-433 http://books.e-heritage.ru/book/10076076](http://books.e-heritage.ru/book/10076076)
2. Ланге.Н.Н. Отчет о докторском диспуте // Вопросы философии и психологии.-1894 – Кн. 24.-С.564-617.
3. Ланге Н.Н. Психологические исследования. Закон перцепции. Теория волевого внимания. – Одесса. 1893. – 296 стр.
4. Ланге Н.Н. Психология. – М.: Изд-во Т-ва “Мир”, 1914. – 312 с.
5. Ланге Н.Н. Психический мир: Избранные психологические труды / Под ред.М.Г. Ярошевского. М.: Изд-во ”Институт практической психологии”, Воронеж: НПО “Модэк”, 1996.
6. Акімова Л.Н. Становлення і розвиток вітчизняної експериментальної психології (на матеріалі Південноукраїнського регіону) / А.Л. Наумівна: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / Одеський національний ун-т ім. І.І.Мечнікова. — О., 2001. — 19с.
7. Ананьев Б.Г. Очерки истории русской психологии XVIII- XIX веков. – М., 1947.
8. Гордієвський М.І. Наукова й громадсько-педагогічна діяльність професора М.М. Ланге // Научное наследие Н.Н.Ланге. Коллективная монография. Научная редакция проф.д.с.н. В.И Подшивалкиной. – Одесса: Астропринт, 2010.-С 266-314
9. Культуротвірна функція психологічної науки : монографія / Г.О. Балл, Н.А. Бастун, О.В. Губенко, В.В. Депутат, О.В. Завгородня, Ю.М. Крилова-Грек, В.Ф. Литовський, В.О. Медінцев, С.О. Мусатов, І.Є. Разделенко ; за ред. Г. О. Балла. – К. ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 264 с.
- 10.Історико-психологічна реконструкція психологічної думки в етнокультурному просторі України : колективна монографія / 1. / [В. Т. Куєвда, В. М. Летцев, В. Ф. Литовський та ін.] ; за ред. В. Т. Куєвди, В. В. Турбан. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. – 205 с. - (15,0 др. арк.). – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/5428>
- 11.Становлення психологічної думки в Україні: провідні ідеї та історія розвитку : колективна монографія / В. В. Турбан, Л. З. Сердюк, Ю. Т. Рождественський [та ін.] ; за ред. В. В. Турбан. — К.-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 306 с. 2015 pp.). – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8531>
- 12.Мельник О.А. Формування основ психологічного пізнання людини у писемній спадщині Київської Русі: монографія / О.А. Мельник. – Умань, 2015. – 261 с.
- 13.Рождественський Ю. Т. Становлення професійної психології в Києво-Могилянському колегіумі (1632-1650) // Проблеми загальної та педагогічної психології. Зб.наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / За ред. С. Д. Максименка. - К. : Гнозис, 2010. - Т.ХІІ. – Ч.2. – С. 264-281. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/5399>
- 14.Турбан, В. В. Феноменологія розуму: етичні вчення нового часу / В. В. Турбан // Актуальні проблеми психології. Етнічна психологія.

- Історична психологія. Психолінгвістика Збірник наукових праць // За ред. С.Д. Максименка. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство». – № 5 (ІХ). – 2010. – С. 278-285.
<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/5373>
15. Чепа М.-Л. А. Історична пам'ять як категорія психологічної науки та суспільної практики // Актуальні проблеми психології: Етнічна психологія. Історична психологія. Психолінгвістика / За ред. акад. С. Д. Максименка, М. - Л. А. Чепи. – К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. – Т.9. - Ч.5. - С. 145-156.
 16. Летцев В. М. Бібліографія психологічних, педагогічних та філософських праць В. В. Зеньковського // Альманах Научного архива Психологического института: Челпановские чтения 2008. – М. : ПИ РАО, МГППУ, 2008. – С. 192–201.
 17. Климов Е.А. Не пора ли задуматься о«деспотизме языка» в психологии? Психология. Журнал Высшей школы экономики. 2007. Т. 4, № 2. С. 48–55. <http://psy-journal.hse.ru/data/2011/04/26/1210833676/48-55.pdf>
 18. Кричевец А.Н. Ценностно-перформативное измерение психологических теорий. Психология. Журнал Высшей школы экономики. 2010. Т. 7, № 4. С. 3–19. <http://psy-journal.hse.ru/data/2011/04/21/1210903813/7-1.pdf>
 19. Куєвда В. Психологічні ретроспекції української етнокультурної моделі: монографія / [В. Т. Куєвда, Т. В. Ковтунович]: за ред. М.-Л. А. Чепи. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 104 с.
<http://lib.iitta.gov.ua/7289/>
 20. Петровский А.В., Ярошевский М.Г. Основы теоретической психологии. М.: ИНФРА-М, 1998. 528 с.
 21. Корнилова Т.В., Смирнов С.Д. Методологические основы психологии.- М., 2006. 316 с.
 22. Тихомиров О.К. Понятия и принципы общей психологии. М.:МГУ, 1992. 87 с. Ткаченко О. М. Принципи і категорії психології. — Київ, "Вища школа", 1979
 23. Мазилев В.А. Методология психологической науки, Ярославль, 2003
 24. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. - М.,Издательство: МПСИ, 2005.- С. 333
Дорфман Л.Я. Методологические основы эмпирической психологии: от понимания к технологии. – М., 2005.- 286 с.
 25. Рибалка В.В. Методологічні основи психології. - Київ, 2004.- 275 с.
 26. Максименко С.Д. Генезис существования личности.- К, 2006- 239 с.
 27. Стёпин В.С. Теоретическое знание.- Москва 1999
 28. Розин В.М. Проблема эпистемологического статуса психологических построений (психологический закон, теория, идеальный объект, схема) Психология. Журнал Высшей школы экономики, 2010. Т. 7, № 2. С. 3–25.
<http://psy-journal.hse.ru/data/2011/04/21/1210920480/3-25.pdf>

29. Юревич А.В. Методологические и теоретические проблемы психологии. Структура психологических теорий // Психологический журнал.- 2003 .- №1.- С. 34-42

Додаткова

1. Тюков А.А. Психология XXI века: пророчества и прогнозы (Круглый стол) // Вопросы психологии, №1, 2001, с.6-8.
2. Юревич А.В. Психология и методология // Психологический журнал.2000. № 5. – С. 35-46
3. Юревич А.В. Интеграция психологии: утопия или реальность?// Вопросы психологии.-2005.- N 3.- С.16-28.
4. Юревич А.В. Методологические и теоретические проблемы психологии. Структура психологических теорий//Психологический журнал.- 2003 .- №1
5. Юревич А.В. Интеграция психологии: утопия или реальность?// «Вопросы психологии», 2005, № 3. С.16-28
6. Юревич А.В. «Онтологический круг» и структура психологического знания // Психологический журнал.1992. Т. 13. № 1. с. 6 –14.
7. Подшивалкіна В.І. Проблеми професійного самовизначення та професійної диференціації психологічного товариства // Психологія та суспільство, 2005 № 1 –С. 7-16
8. Подшивалкіна В.І. Соціотехнологічні аспекти професійної діяльності спеціалістів гуманітарного профілю // Психологія та суспільство, 2005 № 3 –С. 5-26
9. Янчук В.А. Методолого-психологические основания развития психологической науки в культурно-научной традиции постмодерна // Белорусский психологический журнал. 2004. № 1, с. 3-14.
10. Янчук В.А.Методолого-теоретические основания развития организационной психологии в традиции постмодерна- Психологія. 2005. № 1, с.
11. Ждан А.Н. Из истории вопроса о соотношении теории и эксперимента в психологии // История становления и развития экспериментально-психологических исследований в России. М.:Наука, 1990, с. 30-41.
12. Чуприкова Н.И. Психика и предмет психологии в свете достижений современной нейронауки // Вопр. психол. 2004. № 2. С. 104–118.
13. Нагель Т. Мыслимость невозможного и проблема духа и тела // Вопросы философии. 2001. N 8.
14. Александров Ю. И., Сергиенко Е. А. Психологическое и физиологическое: континуальность и/или дискретность? //Психологический журнал, 2003, №6
15. Костин А.Н. Парадокс недизъюнктивности психики и дискретности нейрофизиологических процессов // Психологический журнал, 2002, № 5
16. Дубровский Д. И. Проблема духа и тела: возможности решения// Вопросы философии. 2002.№ 10. - С. 92-107

17. Нагель Т. Мыслимость невозможного и проблема духа и тела // Вопросы философии. 2001. N 7 – С.21-34

Електронні інформаційні ресурси

http://www.spbgik.ru/upload/file/kaf/fis/kaf_fno/kyu_schirina_voss_giz_put_i_tvo_r_nasl_zab_muz.pdf

<https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-biograficheskogo-metoda-osobennosti-provedeniya-online-intervyu>

<https://cyberleninka.ru/article/n/o-biograficheskom-metode-i-ego-primenenii-v-sotsiologii-molodezhi>